

РЕЛІГІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВИЩИЙ ДУХОВНИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТАВРІЙСЬКИЙ ХРИСТІЯНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

РО «ВДНЗ «ТХІ»

Борщевич В.Т.

«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українська мова за професійним спрямуванням»

(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: Бакалавр богослов'я

(назва рівня вищої освіти)

Галузь знань В 8 «Богослов'я»

(шифр та назва галузі знань)

Спеціальність В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

(шифр та назва спеціальності)

Освітня програма:

Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти бакалавр за спеціальністю В «Богослов'я»

(назва освітньої програми)

Розглянуто та схвалено Методичною комісією РО «ВДНЗ «ТХІ»»
від «29» серпня 2025 р., протокол № 1

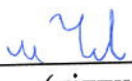
2025/2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою ТХІ зі В8 «Богослов'я» галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Розробники: Доцент, кандидат істор. наук – Филипчук С.В.

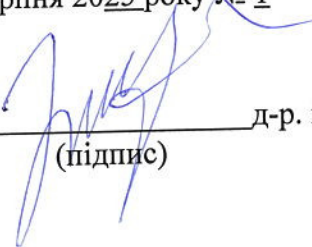
Рецензенти:

Робоча програма рекомендовано на засіданні кафедри Богослов'я
Протокол від. «26» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри д-р. богосл. наук Черенков М.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією РО «ВДНЗ «ТХІ»»

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Гарант програми д-р. істор. наук Борщевич В.Т.
(підпис) (прізвище та ініціали)

**1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОК 9
«УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» (шифр і назва)	Нормативна
	Напрямок підготовки: Бакалавр	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: В «Богослов'я»	Рік підготовки
		4-й
Семестр		
7		
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <u>ІНДРС.</u>		
Загальна кількість годин – 180		
Годин під час циклу для денної форми навчання: аудиторних – 60, самостійної роботи студента – 60.	Освітній кваліфікаційний рівень: Бакалавр богослов'я	Лекції
		30
		Практичні, семінарські
		30 год.
		Самостійна робота
		60 год.
		Індивідуальні завдання: проект
		Вид контролю
Іспит		

2. МЕТА, ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» є формування у студентів-богословів професійної мовної компетенції, що передбачає вільне володіння нормами сучасної української літературної мови в богословській, пастирській та адміністративній сферах діяльності.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- сформувати знання про норми сучасної української літературної мови та специфіку релігійного стилю мовлення;
- ознайомити студентів з особливостями української богословської термінології та лексикології;
- розвинути вміння грамотно оформлювати фахову документацію релігійних організацій та парафіяльних громад;
- навчити студентів ефективно використовувати мовні засоби у проповідницькій (гомілетичній) та просвітницькій діяльності;
- прищепити навички критичного аналізу професійних текстів та редагування богословських праць;
- сприяти усвідомленню значення української мови як інструменту утвердження національної ідентичності в сучасному церковному та суспільному житті.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей ОК9.

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

- інтегральна (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі богослов'я, що передбачає застосування теоретичних знань мовних норм та комунікативних стратегій у професійній діяльності.

- загальні (ЗК):

• ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати духовні, моральні, культурні, освітні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
 - ЗК 05. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
 - ЗК 06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
 - ЗК 08. Здатність працювати автономно.
 - ЗК 09. Здатність працювати в команді.
- спеціальні фахові компетентності спеціальності (СФК):
- СК 2. Здатність визначати взаємодії та взаємозв'язки між богословськими традиціями, оцінювати суспільну і культурну роль богослов'я в історичному та сучасному контекстах.
 - СК 3. Здатність аналізувати й характеризувати усталені та нові богословські традиції, богослужбові та релігійно-правові практики.
 - СК 6. Здатність розпочинати і проводити діалог із виразниками різних богословських традицій та представниками суспільства.
 - СК 7. Здатність вести просвітницьку діяльність в галузі богослов'я.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- ПРН 1. Застосовувати норми та стилі літературної української мови у спілкуванні і практичній діяльності.
- ПРН 3. Набути навичок осмислення богословських питань у контексті викликів сучасності.
- ПРН 8. Розуміти взаємозв'язки богословських традицій та їх роль в історичному і сучасному контексті.
- ПРН 9. Розуміти специфіку усталених та нових богослужбових (літургійних), духовних (молитовних) та релігійно-правових практик богословських традицій.
- ПРН 10. Аналізувати першоджерела та наукові праці, визначальні для оформлення богословських традицій.
- ПРН 12. Застосовувати усні, письмові і візуальні способи передачі інформації.

Результати навчання

Знати:

- норми сучасної української літературної мови (лексичні, граматичні, орфографічні, пунктуаційні) у професійній сфері;
- особливості та вимоги до оформлення основних типів фахової документації (церковне діловодство, заяви, протоколи тощо);
- жанрову специфіку релігійного стилю та особливості вживання богословської термінології в українському контексті;
- етичні та мовні норми публічного виступу, зокрема специфіку сучасної української гомілетики (проповідництва).

Уміти:

- редагувати богословські та службові тексти, усуваючи лексичні помилки та кальки (суржик);
- готувати професійні тексти (тези доповідей, статті, офіційні листи) з дотриманням норм академічної доброчесності;
- перекладати фахову літературу з іноземних мов (зокрема релігійного змісту) українською мовою без втрати теологічної точності;
- вести фахову дискусію, дотримуючись правил мовного етикету та логіки аргументації.

Набути навичок:

- досконалого володіння культурою усного та писемного мовлення у пастирській та освітній діяльності;
- критичного аналізу медійного та релігійного контенту з погляду мовної грамотності;
- ефективної комунікації в релігійній громаді, академічному середовищі та соціальних мережах;
- використання мовних засобів для переконливої та доступної презентації складних богословських ідей.

Критерії оцінювання навчання

Контроль знань здобувачів вищої освіти у Таврійському християнському інституті за дисципліною «Українська мова за професійним спрямуванням» базується на перевірці практичних мовних компетенцій.

Оцінювання є системним і передбачас:

1. *Поточний контроль:*
 - тестування на знання мовних норм;
 - практичні завдання з оформлення ділових паперів;
 - підготовка та виголошення навчальної проповіді або промови (оцінка ораторської майстерності).
2. *Модульний контроль:*
 - написання фахового диктанту або редагування тексту богословського спрямування;
 - захист індивідуального творчого проекту (наприклад, аналіз мови конкретного українського перекладу Біблії).
3. *Підсумковий контроль:*
 - Підсумкова оцінка за семестр виставляється за 100-баловою системою. Вона враховує як теоретичну грамотність, так і здатність студента застосовувати мовні знання у професійній (богословській) діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

МОВНІ НОРМИ ТА КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Тема 1. Вступ до курсу. Мова як інструмент пастирського служіння.

Предмет і завдання курсу. Державна мова та мовна політика в релігійних організаціях України. Поняття професійної мовної компетенції богослова. Роль мови у формуванні національно-релігійної ідентичності.

Тема 2. Орфоепічні та акцентуаційні норми у богословському дискурсі.

Специфіка вимови та наголошування сакральної лексики. Особливості наголошування церковнослов'янізмів та запозичень. Культура читання літургійних та біблійних текстів.

Тема 3. Лексичні норми та богословська термінологія.

Поняття терміна у теології. Джерела формування української християнської терміносистеми. Усунення лексичних кальок та суржику в церковному вжитку. Синонімія та антонімія в релігійних текстах.

Тема 4. Морфологічні норми: специфіка іменних частин мови.

Граматичні категорії іменника. Кличний відмінок як основа літургійного та етикетного звертання (Боже, Отче, Владико). Відмінювання церковних посад, санів та власних назв (прізвищ ієрархів, географічних назв святих місць).

Тема 5. Дієслівні форми та синтаксис богословського тексту.

Часові форми дієслова в молитві та проповіді. Наказовий спосіб у текстах Святого Письма. Побудова складних речень у публічному виступі. Синтаксичне узгодження та керування у фахових текстах.

Тема 6. Орфографічні норми та новий український правопис (2019).

Правила написання назв, пов'язаних із релігією (Бог, Божества, святі, чини, установи, свята). Велика літера та лапки у релігійних назвах. Складні випадки правопису теологічних термінів.

Тема 7. Стилїстична диференціація сучасної української мови.

Функціональні стилі та їх роль у професійній діяльності богослова. Релігійний (сакральний) стиль: його ознаки, жанри (молитва, казання) та межі застосування у сучасному суспільстві.

Модуль 2. ПРОФЕСІЙНА СТИЛІСТИКА, ДІЛОВОДСТВО ТА ГОМІЛЕТИКА

Тема 8. Офіційно-діловий стиль та церковне діловодство.

Документація релігійних організацій. Вимоги до оформлення заяв, автобіографій, протоколів парафіяльних зборів та звітів про діяльність громади.

Тема 9. Науковий стиль богословського дослідження.

Мова наукових праць: дипломних робіт, статей, тез. Академічна доброчесність та етика цитування. Оформлення посилань на Біблію та праці Отців Церкви згідно зі стандартами.

Тема 10. Риторика та практична гомілетика.

Стилістичні особливості проповіді. Структура гомілетичного тексту. Мовні засоби переконання, логіка викладу та емоційність сакрального слова. Ораторська майстерність пастиря.

Тема 11. Культура професійного спілкування та етикет.

Мовний етикет у пастирському консультуванні. Форми звертання до духовенства різних санів та ієрархій. Культура професійної дискусії та апологетики.

Тема 12. Ділова переписка та офіційні комунікації.

Оформлення офіційних листів, запрошень та вітальних адрес. Етикет електронного листування у професійному середовищі. Комунікація з представниками державної влади та інших конфесій.

Тема 13. Богословська комунікація в цифровому просторі.

Особливості релігійного блогінгу та мова соціальних мереж. Популяризація теології через медіа-контент. Мовна специфіка вебсайтів релігійних громад та освітніх установ.

Тема 14. Переклад як інструмент сучасної теології.

Проблеми та особливості перекладу богословських текстів українською мовою. Робота над точністю відтворення догматичних понять. Аналіз сучасних українських перекладів Біблії.

Тема 15. Соборність слова: підсумок курсу.

Мова як дзеркало ідентичності. Майбутнє українського богословського термінотворення. Роль грамотної комунікації в екуменічному діалозі та розвитку християнських конфесій в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням»

Назва модулів і тем	Кількість годин (Денна форма)	Кількість годин (Заочна форма)
Змістовий модуль 1. МОВНІ НОРМИ ТА КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ		
Тема 1. Вступ. Мова як інструмент пастирського служіння.	4	4
Тема 2. Орфоепічні та акцентуаційні норми у богословському дискурсі.	4	
Тема 3. Лексичні норми та богословська термінологія.	4	
Тема 4. Морфологічні норми: специфіка іменних частин мови.	4	
Тема 5. Дієслівні форми та синтаксис богословського тексту.	4	
Тема 6. Орфографічні норми та Новий український правопис (2019).	4	
Тема 7. Стилістична диференціація сучасної української мови.	4	
Разом за змістовим модулем 1	28	8
Змістовий модуль 2. ПРОФЕСІЙНА СТИЛІСТИКА, ДІЛОВОДСТВО ТА ГОМІЛЕТИКА		
Тема 8. Офіційно-діловий стиль та церковне діловодство.	4	4
Тема 9. Науковий стиль богословського дослідження.	4	
Тема 10. Риторика та практична гомілетика.	4	
Тема 11. Культура професійного спілкування та етикет.	4	
Тема 12. Ділова переписка та офіційні комунікації.	4	4
Тема 13. Богословська комунікація в цифровому просторі.	4	
Тема 14. Переклад як інструмент сучасної теології.	4	
Тема 15. Соборність слова: підсумок курсу.	4	

Назва модулів і тем	Кількість годин (Денна форма)	Кількість годин (Заочна форма)
Разом за змістовим модулем 2	32	8
УСЬОГО	60	16

5. Теми лекцій

Назва модулів і тем	Кількість годин (Денна форма)	Кількість годин (Заочна форма)
	Усього	л
Змістовий модуль 1. МОВНІ НОРМИ ТА КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ		
Тема 1. Вступ. Мова як інструмент пастирського служіння.	2	2
Тема 2. Орфоепічні та акцентуаційні норми у богословському дискурсі.	2	
Тема 3. Лексичні норми та богословська термінологія.	2	
Тема 4. Морфологічні норми: специфіка іменних частин мови.	2	
Тема 5. Дієслівні форми та синтаксис богословського тексту.	2	
Тема 6. Орфографічні норми та Новий український равопис (2019).	2	
Тема 7. Стилiстична диференція сучасної української мови.	2	
Разом за змістовим модулем 1	14	4
Змістовий модуль 2. ПРОФЕСІЙНА СТИЛІСТИКА, ДІЛОВОДСТВО ТА ГОМІЛЕТИКА		
Тема 8. Офіційно-діловий стиль та церковне діловодство.	2	2
Тема 9. Науковий стиль богословського дослідження.	2	
Тема 10. Риторика та практична гомілетика.	2	
Тема 11. Культура професійного спілкування та етикет.	2	
Тема 12. Ділова переписка та офіційні комунікації.	2	

Назва модулів і тем	Кількість годин (Денна форма)	Кількість годин (Заочна форма)
Тема 13. Богословська комунікація в цифровому просторі.	2	
Тема 14. Переклад як інструмент сучасної теології.	2	
Тема 15. Соборність слова: підсумок курсу.	2	
Разом за змістовим модулем 2	16	4
УСЬОГО	30	8

6. Теми практичних занять

Назва модулів і тем	Кількість годин (Денна форма)	Кількість годин (Заочна форма)
	Усього	л
Змістовий модуль 1. МОВНІ НОРМИ ТА КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ		
Тема 1. Вступ. Мова як інструмент пастирського служіння.	2	
Тема 2. Орфоепічні та акцентуаційні норми у богословському дискурсі.	2	2
Тема 3. Лексичні норми та богословська термінологія.	2	
Тема 4. Морфологічні норми: специфіка іменних частин мови.	2	
Тема 5. Дієслівні форми та синтаксис богословського тексту.	2	2
Тема 6. Орфографічні норми та Новий український правопис (2019).	2	
Тема 7. Стилiстична диференція сучасної української мови.	2	
Разом за змістовим модулем 1	14	4
Змістовий модуль 2. ПРОФЕСІЙНА СТИЛІСТИКА, ДІЛОВОДСТВО ТА ГОМІЛЕТИКА		
Тема 8. Офіційно-діловий стиль та церковне діловодство.	2	2
Тема 9. Науковий стиль богословського дослідження.	2	

Назва модулів і тем	Кількість годин (Денна форма)	Кількість годин (Заочна форма)
Тема 10. Риторика та практична гомілетика.	2	
Тема 11. Культура професійного спілкування та етикет.	2	
Тема 12. Ділова переписка та офіційні комунікації.	2	
Тема 13. Богословська комунікація в цифровому просторі.	2	2
Тема 14. Переклад як інструмент сучасної теології.	2	
Тема 15. <i>Презентація проєктів.</i>	2	
Разом за змістовим модулем 2	16	4
УСЬОГО	30	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Вид самостійної роботи	Денна форма (год)	Заочна форма (год)
1	Опрацювання теоретичного матеріалу: вивчення конспектів лекцій, огляд тем, що не виносилися на лекції (за новим Правописом та нормами релігійного стилю).	10	25
2	Робота з першоджерелами: аналіз текстів Святого Письма (різних перекладів), праць Отців Церкви та церковних статутів з мовознавчого погляду.	10	15
3	Практична самопідготовка: виконання вправ на редагування, усунення лексичних кальок, відмінювання санів та імен.	10	15
4	Підготовка до контрольних заходів: підготовка до модульних тестувань та написання домашньої контрольної роботи (для заочників).	10	14
5	Творчий індивідуальний проєкт: розробка одного з обраних напрямків	15	25

№ з/п	Вид самостійної роботи	Денна форма (год)	Заочна форма (год)
	(лекторій, бібліотека, медіа-план для громади або словник читця).		
6	Підготовка до іспиту: систематизація матеріалу та повторення питань до підсумкового контролю.	5	10
	УСЬОГО	60	104

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Назва проєкту: *«Українське слово в житті релігійної громади: від сакрального до соціального».*

Варіанти реалізації (на вибір):

1. Проєкт «Парафіяльна бібліотека: Навігатор християнської книги»
 - *Складова:* Створення анотованого каталогу сучасної літератури українською мовою.
 - *Результат:* Буклет або електронний каталог із рекомендаціями для різних вікових груп (діти, молодь, літні люди).
2. Проєкт «Лекторій: Мовна гігієна в церковному середовищі»
 - *Складова:* Розробка циклу з 5-ти коротких відеолекцій або сценаріїв зустрічей про подолання русизмів у молитві та побуті.
 - *Результат:* Відео-контент або розгорнутий методичний посібник для недільної школи.
3. Проєкт «Стилістичний аудит парафіяльних медіа»
 - *Складова:* Аналіз мови оголошень, сайтів та сторінок у соцмережах конкретної громади.
 - *Результат:* Звіт із виправленими помилками та створений «стайл-гайд» (рекомендації) щодо написання постів.
4. Проєкт «Мова Богослужіння: Орфоепічний довідник читця»
 - *Складова:* Складання списку найбільш вживаних літургійних слів із розставленими наголосами згідно з нормами 2019 року.
 - *Результат:* Настільний словник-пам'ятка для кліросу та читців.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Словесний (лекція-бесіда), пояснювально-демонстраційний, метод проблемного викладання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання (розбір мовних дилем), метод кейсів (аналіз реальних церковних документів), візуалізація (інфографіка правил правопису), вивчення та аналіз прикладного матеріалу (текстів проповідей), аналіз та синтез інформації, функціонально-структурний аналіз тексту, порівняння та зіставлення (аналіз різних перекладів Біблії).

10. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ, РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ОЦІНЮВАННЯ

Види контролю та система накопичення балів

Студент може набрати максимально 100 балів за результатами вивчення дисципліни.

1. Практичні заняття — 60 балів

Кількість практичних занять: 14 (згідно з тематичним планом)

Максимум за одне заняття: до 4–5 балів (у сумі 60)

Розподіл:

- 10 занять × 4 бали = 40 балів
- 4 заняття × 5 балів = 20 балів
- Разом: 60 балів

Критерії оцінювання практичних:

1. Виконання мовних вправ та редагування (0–3 бали):
 - 3 бали — бездоганне виконання вправ, правильне виправлення помилок у тексті, знання правописних норм.
 - 2 бали — задовільний рівень, але допущені незначні помилки у термінології чи правописі.
 - 1 бал — мінімальна підготовка, фрагментарне виконання завдань.
 - 0 балів — завдання не виконане.
2. Участь у дискусії та мовленнєвий етикет (0–1 бал):
 - 1 бал — активна участь, дотримання норм культури мовлення.
 - 0 балів — відсутність участі.
3. Робота з фаховими текстами (0–1 додатковий бал):
 - підготовлені словнички термінів;
 - коротке есе/зім'ятка для парафіяльного блогу;
 - аналітична схема відмінювання складних назв.
4. Використання міжпредметних паралелей (0–1 бал):
 - наведення прикладів із літургійних текстів;
 - порівняння мовних особливостей різних перекладів Святого Письма.

2. Підсумковий проєкт — 10 балів

Студент обирає одну тему проєкту (наприклад, «Парафіяльний лекторій» або «Словник читця») та готує:

- письмову розробку (5–7 сторінок) або мультимедійну презентацію;
- лінгвістичний аналіз одного богословського тексту (обов'язково з виправленням помилок або поясненням термінів);
- обґрунтування важливості чистоти мови для професії богослова.

Критерії оцінювання проєкту:

- Мовна грамотність та відповідність нормам — 4 бали.
- Практична цінність для церковної громади — 3 бали.
- Логіка побудови та аргументація — 2 бали.
- Оформлення та візуалізація — 1 бал.
- Разом: 10 балів.

3. Іспит — 30 балів

Форма: письмові відповіді на:

- 2 теоретичні питання (по 10 балів) — знання норм правопису, стилістики, діловодства.
- 1 практичне завдання: редагування уривку богословського тексту або написання проєкту проповіді/документа (10 балів).

Критерії оцінювання іспиту:

1. Теоретичні питання (по 10 балів):
 - 8–10 балів — вичерпне знання правила, наведення прикладів професійної лексики.
 - 5–7 балів — відповідь правильна, але недостатньо прикладів із богословської сфери.
 - 3–4 бали — поверхові знання, плутанина в мовних нормах.
 - 0–2 бали — відсутність знань.
2. Практичне завдання (10 балів):
 - відсутність орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок;
 - відповідність обраному жанру (релігійному чи офіційно-діловому);
 - лаконічність та точність формулювань.

ПІДСУМКОВИЙ РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Вид контролю	Макс. балів
Практичні заняття (у т.ч. контрольні роботи)	60
Підсумковий проєкт	10
Іспит	30
УСЬОГО	100

11. СПИСОК ЗАПИТАНЬ ДО КІНЦЕВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» для теологів.
2. Поняття професійної мовної компетенції богослова та її складники.
3. Державний статус української мови та мовне законодавство в діяльності релігійних організацій.
4. Сучасний український правопис (2019): основні зміни, що стосуються професійної лексики.
5. Правила вживання великої літери у назвах релігійних свят та постів.
6. Написання назв, пов'язаних із Божествами, святими особами та небесними силами.
7. Правопис назв церковних установ, монастирів, храмів та конфесій.
8. Орфоепічні норми: правила наголошування слів церковнослов'янського походження.
9. Культура читання сакральних текстів: дикція, інтонація та паузація.
10. Лексичні норми: усунення кальок та суржику в проповідницькій діяльності.
11. Термінологія в богослов'ї: джерела формування та способи творення нових термінів.
12. Специфіка використання синонімів у релігійних текстах (наприклад: *храм, церква, собор*).
13. Морфологічні норми: особливості відмінювання імен та прізвищ духовенства.
14. Кличний відмінок як обов'язкова форма звертання у молитві та літургії.
15. Граматичні категорії роду та числа професійних назв у церковній ієрархії.
16. Узгодження числівників з іменниками при датуванні подій церковної історії.
17. Особливості вживання займенників «Ви» та «Ти» у спілкуванні з ієрархами та мирянами.
18. Дієслівні форми наказового способу в текстах заповідей та молитов.
19. Синтаксичні норми: побудова складних речень у текстах богословських статей.
20. Пунктуація у складних реченнях при цитуванні Святого Письма.
21. Функціональні стилі української мови та їх роль у діяльності служителя.
22. Релігійний стиль: жанрові особливості та мовні засоби (архаїзми, метафори).
23. Офіційно-діловий стиль у церковному адмініструванні.
24. Вимоги до оформлення заяви, автобіографії та наказу в релігійній громаді.
25. Протокол парафіяльних зборів: структура та мовні кліше.
26. Науковий стиль: написання та оформлення тез доповідей на богословські конференції.
27. Академічна добротність та правила цитування праць Отців Церкви.

28. Культура електронного листування та офіційних звернень у мережі.
29. Мовний етикет у пастирському консультуванні та під час сповіді.
30. Жанри публічного виступу богослова: проповідь, промова, лекція, дискусія.
31. Гомілетика як мистецтво слова: структура та композиція сучасної проповіді.
32. Риторичні фігури та тропи як засоби переконання в релігійній комунікації.
33. Специфіка мови релігійних медіа: сайти, газети, телепередачі.
34. Богословський блогінг: мовні особливості комунікації в Instagram та Facebook.
35. Поняття «мовної гігієни» у житті сучасної релігійної громади.
36. Мовні особливості міжконфесійного діалогу: пошук спільних термінів.
37. Культура телефонної розмови та усного ділового спілкування у церкві.
38. Особливості мовного оформлення вітальних адрес та запрошень до ієрархів.
39. Роль мови у подоланні кризових ситуацій та конфліктів усередині громади.
40. Етика використання неологізмів та англіцизмів у сучасному теологічному дискурсі.
41. Проблеми перекладу богословської термінології з грецької та латинської мов.
42. Порівняльний аналіз мови перекладів Біблії І. Огієнка та І. Хоменка.
43. Роль П. Куліша та І. Пулюя у становленні української біблійної мови.
44. Переклад літургійних текстів: збереження сакральності та зрозумілості.
45. Редагування текстів релігійного змісту: основні етапи та типові помилки.
46. Особливості перекладу назв церковних чинів та посад.
47. Вплив церковнослов'янської мови на лексичний склад сучасної української мови.
48. Робота з професійними словниками (термінологічними, етимологічними, орфографічними).
49. Адаптація богословських текстів для дитячої та підліткової аудиторії (недільна школа).
50. Мова як чинник деколонізації українського православ'я та протестантизму.
51. Особливості транслітерації іншомовних імен святих та теологів.
52. Мовне оформлення висновків та анотацій до бакалаврської роботи з богослов'я.
53. Вимоги до бібліографічного опису джерел (ДСТУ та АРА стилі).
54. Роль Івана Огієнка (Митрополита Іларіона) у розвитку української богословської мови.
55. Специфіка перекладу християнської поезії та гімнографії.
56. Мовні засоби створення урочистості в офіційних церковних відозвах.
57. Аналіз мовних помилок у сучасних парафіяльних оголошеннях.

58. Використання метафор та притч у сучасній проповіді: лінгвістичний аспект.

59. Значення української мови для єдності світового українства (діаспорні церкви).

60. Перспективи розвитку української теологічної термінології у XXI столітті.

Підсумкове оцінювання

Зарахування дисципліни проводиться відповідно до загальної кількості накопичених балів (макс. 100) і здійснюється за національною шкалою та шкалою ECTS.

Таблиця 1

Шкала оцінювання та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою (університету)	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90-100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85-89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75-84 (добре)		
D	70-74 (задовільно)	3 (задовільно)	Не зараховано
E	60-69 (достатньо)		
FX	35-59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	
X	1-34 (незадовільно - з обов'язковим повторним курсом)		

Вихідні навички

У результаті вивчення дисципліни студент має оволодіти навичками:

- **критичного мислення** та лінгвістичного аналізу фахових і богословських текстів;
- **застосування норм сучасної літературної мови** в освітній, пастирській та адміністративній практиці релігійної громади;

- **професійної комунікації та презентації** результатів власних досліджень, проєктів та проповідей з дотриманням вимог культури мовлення.

Політика курсу

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами згідно з Положенням Інституту, а саме:

- **самостійне виконання** всіх видів робіт, завдань та форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- **коректне посилання на джерела інформації** у разі використання ідей, розробок, тверджень чи відомостей (особливо при цитуванні Святого Письма, праць теологів та лінгвістичних джерел);
- **дотримання норм законодавства** про авторське право і суміжні права;
- **надання достовірної інформації** про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Бали за будь-який вид навчальної діяльності можуть бути зняті за умов порушення студентом академічної доброчесності, за плагіат (зокрема використання штучного інтелекту без належного оформлення або копіювання текстів проповідей без посилання), а також за порушення термінів здачі робіт.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальна література

(підручники, посібники та методичні вказівки)

До навчального забезпечення курсу входять тексти, що становлять основу для формування мовної компетенції сучасного богослова. Це підручники з української мови за професійним спрямуванням, словники релігійної лексики, посібники з гомілетики та офіційне видання «Українського правопису» 2019 року.

Вони забезпечують студентам можливість:

- **опрацювати норми «Українського правопису» (редакція 2019 року)** у контексті написання сакральних назв та термінів;
- **засвоїти основні богословські концепти**, термінологію та правила ведення церковного діловодства;
- **користуватися структурованими конспектами лекцій, орфографічними тренажерами, методичними рекомендаціями до практичних занять та підготовки до іспиту.**

Ці матеріали становлять ядро курсу: вони дають мовні орієнтири, відкриваючи шлях до професійного володіння словом, що є головним інструментом пастирського та наукового служіння.

Мультимедійний лекційний матеріал

До мультимедійного забезпечення входять:

- **презентації лекцій** (структуровані за темами правопису, стилістики та культури мовлення);
- **цифрові схеми та діаграми** (алгоритми вживання великої літери в релігійних назвах, структура проповіді, класифікація функціональних стилів);
- **ілюстративний матеріал** (зразки оформлення церковної документації, інфографіка змін у правописі 2019 року);
- **аудіо- та відеоматеріали** (записи зразкових проповідей, майстер-класи з ораторського мистецтва, фрагменти літургійних читань для аналізу дикції та інтонації).

Мультимедіа забезпечує наочність і допомагає студентам ефективно засвоювати складні правила та норми сучасної мови.

Дидактичний та демонстраційний матеріал

До цієї групи входять засоби, що супроводжують практичне опрацювання курсу:

- **тематичні плакати та таблиці** (схеми кличного відмінка, правила відмінювання церковних санів, словник найбільш вживаних паронімів у теології);
- **робочі картки із завданнями** на редагування текстів релігійного змісту та усунення лексичних помилок;
- **кейси конкретних ситуацій** для відпрацювання навичок професійної комунікації та етикету;
- **фрагменти першоджерел** (уривки перекладів Біблії І. Огієнка, І. Хоменка, П. Куліша для лінгвістичного аналізу).

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. **Бацевич Ф. С.** Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 344 с.
2. **Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В.** Сучасні ділові папери : навч. посіб. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2011. 407 с.
3. **Мацюк З., Станкевич Н.** Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Каравела, 2020. 352 с.
1. **Пентиліук М. І., Маруніч І. І., Гайденко І. В.** Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2011. 224 с.
4. **Порадник для редакторів богословської літератури /** Український католицький університет. URL: <https://poradnyk.ucu.edu.ua/>.
2. **Тільняк Н. В., Сидоренко Л. М.** Практикум з культури мови та ділового мовлення: навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 114 с.
5. **Український правопис /** Міністерство освіти і науки України. Київ : Наукова думка, 2019. 392 с.

Додаткова література

6. **Митрополит Іларіон (Огієнко).** Чистота і правильність української мови / упоряд. М. С. Тимошик. Київ : Наша культура і наука, 2005. 234 с.

7. **Сербенська О.** Актуальні проблеми екології української мови : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 234 с.

Електронні словники та бази даних

1. **Словник української мови (СУМ) у 11 томах** : онлайн-версія. URL: <http://sum.in.ua/>. (Академічне видання, що фіксує класичну лексику).
2. **Словник української мови (СУМ-20) у 20 томах** : онлайн-версія. URL: <https://sum20.com.ua/>. (Найсучасніша академічна база знань).
3. **R2U** : російсько-українські словники (зокрема словники А. Кримського та С. Єфремова). URL: <https://r2u.org.ua/>.
4. **Горох** : словникова мережа (пошук синонімів та етимології). URL: <https://goroh.pp.ua/>.
5. **Словники України online** / Український мовно-інформаційний фонд НАН України. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.